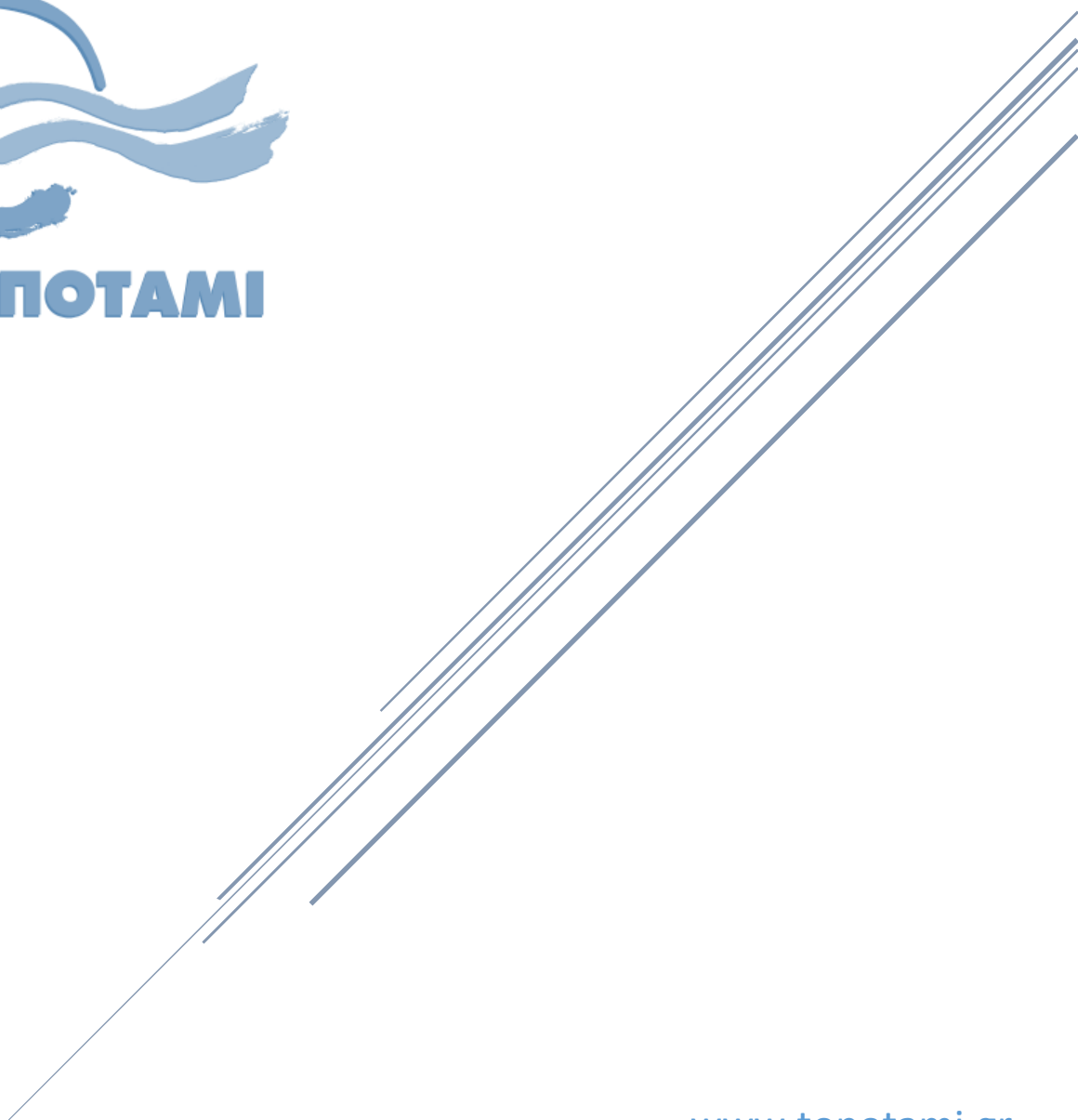

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Ανοιχτή Διακυβέρνηση: Απάντηση στο κάλεσμα της ΕΕΛ/ΛΑΚ
για σχολιασμό

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

www.topotami.gr
Twitter: @topotami

Ανοικτή Διακυβέρνηση: Απάντηση στο κάλεσμα της ΕΕΛ/ΛΑΚ για σχολιασμό

Η ανοικτή διακυβέρνηση αποτελεί ζήτημα πρωτεύουσας σημασίας για Το Ποτάμι, το οποίο παραμένει σταθερά προσηλωμένο στην πολιτική διαφανούς, αποτελεσματικής και υπεύθυνης διακυβέρνησης με θεσμούς και πρωτοβουλίες που ενισχύουν τους πολίτες και ανταποκρίνονται στις προσδοκίες τους.

Η εφαρμογή μιας καλά σχεδιασμένης πολιτικής για την ανοικτή διακυβέρνηση μπορεί να αποτελέσει όχημα για τον εκσυγχρονισμό του κράτους και της διοίκησης, στηρίζοντας την διοικητική μεταρρύθμιση της χώρας σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας, συμμετοχής, διαφάνειας και λογοδοσίας. Μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην επανασύνδεση του πολίτη με το κράτος και την διοίκηση και να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς αυτό. Η ανάπτυξη αξιόπιστων και ποιοτικών υπηρεσιών πρόσβασης στα δημόσια δεδομένα μέσω της τεχνολογίας ενισχύει τις δυνατότητες ελέγχου των αποφάσεων και των δαπανών του δημόσιου και ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή των πολιτών, παρέχοντας ευκαιρίες βελτίωσης της ποιότητας ζωής και ανάπτυξης του επιχειρείν.

Θέμα 1: Ν 4048/2012 για την καλή νομοθέτηση

Η μόνη αξιόλογη προσπάθεια για την ανάσχεση της πολυνομίας και της κακονομίας που ταλανίζει την χώρα ήταν η ψήφιση του νόμου 4048/2012 για την «καλή νομοθέτηση». Δυστυχώς, ο νόμος αυτός παραμένει ανενεργός και, προσφάτως, σημαντικές διατάξεις του αναθεωρήθηκαν.

Η μη εφαρμογή του συγκεκριμένου νόμου αποδεικνύει ότι από τα ελληνικά πολιτικά κόμματα, που βρέθηκαν στην εξουσία από το 2012 (οπότε και ψηφίστηκε ο νόμος για την καλή νομοθέτηση) μέχρι σήμερα, δεν έλειπαν τα μέσα για να υπερασπιστούν το κράτος δικαίου. Δεν τους έλειπαν τα μέσα για να διορθώσουν την μεγαλύτερη παθολογία όχι μόνο της μεταπολίτευσης αλλά του ελληνικού κράτους από τη σύστασή του: την πολυνομία και την κακονομία που δημιουργεί το υπόβαθρο επί του οποίου αναπτύσσεται το πελατειακό κράτος και η διαφθορά. Εκείνο που έλειπε είναι η τόλμη να απεμπολήσουν τα εγγενή πελατειακά τους χαρακτηριστικά που αποτελούν κανόνα αναπαραγωγής και επιβίωσης για τα κόμματα αυτά.

Η μη εφαρμογή του νόμου για την καλή νομοθέτηση αποδεικνύει πως στην Ελλάδα γενικότερα, και στην ελληνική δημόσια διοίκηση ειδικότερα, γνώσεις και ικανότητες υπάρχουν. Ακυρώνονται όμως μέσα στις δεσμεύσεις του πελατειασμού, στερώντας τη χώρα και τις νέες γενιές από πολύτιμες δυνατότητες. Γι' αυτό, άλλωστε, το Ποτάμι έχει θέσει στην προμετωπίδα του μεταρρυθμιστικού του προγράμματος την μάχη με το πελατειακό κράτος. Όστε οι νόμοι να διακρίνονται για την ποιότητά τους κι όχι για τις φωτογραφικές τους διατάξεις, ώστε οι νόμοι να εφαρμόζονται και να ισχύουν για όλους.

Ο νόμος για την καλή νομοθέτηση που εξετάζουμε, έχει μάλιστα προβλέψει πως η αποτελεσματική εφαρμογή των νόμων θα πρέπει να εξακριβώνεται ώστε να αντιμετωπίζονται

τυχόν προβλήματα και να διορθώνονται: Η εφαρμογή του ex post ελέγχου εφαρμογής τους που προβλέπεται στον Ν4048/2012 θα μας έδινε συγκεκριμένες πληροφορίες για τις εστίες της ανομίας. Το Ποτάμι έχει, επιπλέον, καταθέσει ερωτήσεις που αναφέρονται στην άρνηση εφαρμογής του νόμου 4048/2012.

Επίσης, ένα ενδιαφέρον σημείο σε σχέση με τον εξεταζόμενο νόμο είναι ότι η Τρόικα δεν επέμεινε στην εφαρμογή του, παρά το γεγονός ότι αποτελούσε μνημονιακή υποχρέωση, καθώς δεν συνδέονταν άμεσα με τους δημοσιονομικούς στόχους, σε αντιδιαστολή π.χ. με την εκπλήρωση των ποσοτικών στόχων για τις απολύσεις στο δημόσιο για τους οποίους δεν δέχτηκε καμιά παρέκκλιση.

Κωδικοποίηση: Ένα δοκιμασμένο μέσο για την ανασχεση της πολυνομίας, η κωδικοποίηση, έχει ελάχιστα αξιοποιηθεί. Οι υφιστάμενες κωδικοποιήσεις δεν μπορούν να ισοσταθμίσουν την βλάβη που προκαλεί στο κράτος δικαίου η πολυνομία και η κακονομία. Γι' αυτό το Ποτάμι προτάσσει την κωδικοποίηση ως αναγκαία προϋπόθεση για να απαλλαγούμε από την “κανονιστική ρύπανση”, δηλαδή τις ασάφειες και αντιφάσεις μεταξύ ρυθμίσεων, τις ρυθμιστικές επικαλύψεις και την αμφισημία που επιτείνεται με εγκυκλίους που δημιουργούν σύγχυση και αβεβαιότητα.

Η αδυναμία αντιμετώπισης του νομοθετήματος ως δομημένης πληροφορίας που περιλαμβάνει μέσα της μετα-δεδομένα χρήσιμα για την κατηγοριοποίηση της και κατ' επέκταση για την κωδικοποίησή της, δημιουργεί επίσης δομικά προβλήματα. Κάτι τέτοιο θα βοηθούσε στην εκ των προτέρων κατηγοριοποίηση της νομοθεσίας και τη διευκόλυνση του νομοθετικού έργου. Η αντιμετώπιση του νομοθετήματος ως δομημένης πληροφορίας είναι απαραίτητη προκειμένου να βελτιωθεί και να επιτευχθεί η εμβάθυνση των διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης. Με την σημασιολογική δόμηση της πληροφορίας τόσο ο πολίτης όσο και ο νομοθέτης μπορεί να έχει καλύτερη εποπτεία του περιεχομένου του νομοθετήματος, αλλά και της διασύνδεσής του με άλλα κείμενα κανονιστικού περιεχομένου.

Το Ποτάμι πρότεινε και επέμεινε για την συνταγματική αναθεώρηση προ των τελευταίων εκλογών με συγκεκριμένες προτάσεις. Και είναι, πάλι, το Ποτάμι που πρότεινε συγκεκριμένα μέτρα για την αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση έχουν έξι δράσεις για την βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας, οι ακόλουθες:

Βελτίωση Ποιότητας Κανόνων

Δράση 1.1: Ρυθμιστικός προγραμματισμός

- Ετήσιος ρυθμιστικός προγραμματισμός. Προγραμματισμός νόμων προς κατάθεση στη Βουλή από κάθε Υπουργείο.
- Απαλοιφή εμβόλιμων τροπολογιών.
- Ελαχιστοποίηση χρήσης ειδικών νομοθετικών διαδικασιών.
- Σύνδεση ρυθμιστικού προγραμματισμού με τα Επιχειρησιακά Σχέδια Δράσης του κάθε Υπουργείου.

Δράση 1.2: Συμμετοχικότητα

- Θεσμική κατοχύρωση της διαδικασίας, της χρονικής διάρκειας και της μεθοδολογίας διαβούλευσης νομοσχεδίων. Ύπαρξη ανατροφοδότησης και ενημέρωσης των συμμετεχόντων στη διαβούλευση για την εξέλιξη της συμμετοχής τους.
- Αποκλειστική χρήση της διαδικτυακής πλατφόρμας του opengov.gr για την προκήρυξη και πλήρωση θέσεων ευθύνης στο δημόσιο τομέα.
- Συμμετοχικός προϋπολογισμός.
- Μέγιστη ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνολογιών στη διαδικασία αποφάσεων.

Δράση 1.3: Εκτίμηση επιπτώσεων, νέοι τρόποι ρύθμισης

- Έλεγχος και εκτίμηση θετικών και αρνητικών επιπτώσεων στην οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον (και άλλους τομείς)
- Εξειδίκευση (για κάθε ρυθμιστικό επίπεδο) δεικτών και παραδοχών αποτελεσμάτων, για την στάθμιση των επιπτώσεων των νόμων πριν την ψήφισή τους.
- Τεκμηρίωση της αναγκαιότητας για την συγκεκριμένη νομοθετική παρέμβαση.
- Αντικατάσταση δημιουργίας νέων ρυθμιστικών παρεμβάσεων με ήπιες δράσεις και καλύτερη εφαρμογή υφιστάμενων νόμων.
- Παραδείγματα εναλλακτικών τρόπων ρύθμισης για την αποφυγή προσθήκης νέων νόμων, αποτελούν:
 - Καμπάνιες ενημέρωσης και πρακτικές υπόμνησης δικαιωμάτων/υποχρεώσεων πολιτών.
 - Πρακτικής κινήτρων για προκριτέα συμπεριφορά.
 - Αυτορρύθμιση της εκάστοτε κοινότητας - επαγγελματικής ομάδας (“Code of Conduct”).

Δράση 1.4: Ex post έλεγχος εφαρμογής

- Εκ των υστέρων έλεγχος της έκτασης και της ποιότητας εφαρμογής των νομοθετικών ρυθμίσεων, βάσει των υποθέσεων εργασίας του ex ante ελέγχου επιπτώσεων:
 - Χρήση κριτηρίων (όπως έλεγχος νομολογίας)
 - Έρευνα πεδίου
 - Συμμετοχική παρατήρηση
 - Συμπεράσματα διαδικασίας ως εισερχόμενα κατά την νομοπαραγωγική διαδικασία
- Εφαρμογή από τις αρμόδιες κοινοβουλευτικές επιτροπές, στο πλαίσιο άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Δράση 1.5: Κωδικοποίηση

- Ενοποίηση όλων των τροποποιήσεων που γίνονται με την πάροδο του χρόνου σε έναν ψηφισμένο νόμο. Ηλεκτρονικό αποθετήριο καταγραφής.

- Σε περίπτωση νομοθετικής μεταβολής, κατά την οποία τροποποιούνται (ή καταργούνται) προηγούμενα άρθρα, αναφορά ολόκληρου του άρθρου όπως αυτό διαμορφώνεται τελικά.
- Σε περίπτωση συνολικής ρύθμισης ενός θέματος, διατυπώνεται το σύνολο των σχετικών διατάξεων και οι καταργούμενες διατάξεις.
- Απαλοιφή από τα νομικά κείμενα που ενσωματώνουν κοινοτικές οδηγίες, των διατάξεων που δεν υπάρχουν στην κοινοτική οδηγία (goldplating).
- Ευθυγράμμιση των εθνικών ρυθμίσεων με την κοινοτική νομοθεσία.
- Απλούστευση και ψηφιοποίηση διαδικασιών.
- Μέτρηση και μείωση διοικητικών βαρών για τις επιχειρήσεις.
- Προτυποποίηση διαδικασιών, ώστε να εφαρμόζονται από όλες τις υπηρεσίες με ενιαίο τρόπο.
- Έναρξη εφαρμογής όλων των ρυθμίσεων και τροποποιήσεων που αποφασίζονται σε έναν συγκεκριμένο τομέα, σε προκαθορισμένες, τακτικές ημερομηνίες.
- Επέκταση της αυτεπάγγελης αναζήτησης δικαιολογητικών και ανασύστασης φακέλων.

Δράση 1.6: Ενίσχυση δομών καλής νομοθέτησης

- Ενεργοποίηση μίας μοναδικής δομής σε κάθε υπουργείο για την παρακολούθηση των κανόνων της καλής νομοθέτησης του νόμου [4048/12](#) (πιο συγκεκριμένα, το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του κάθε υπουργείου).
- Ενεργοποίηση του Γραφείου Καλής Νομοθέτησης, ως κεντρικού σημείου αναφοράς για όλη τη διοίκηση.

Καλή νομοθέτηση είναι η πολιτική και η διαμόρφωση αρχών και μέσων για τη βελτίωση της ποιότητας των ρυθμίσεων και των διαδικασιών παραγωγής τους.

Θέμα 2: Ενίσχυση και εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Το www.opengov.gr ήδη φιλοξενεί 508 διαβουλεύσεις, 137.564 σχόλια. Παρά τον όγκο αυτό, που ίσως επιφανειακά φαντάζει μεγάλος, η ποιότητα της διαβούλευσης που διεξάγεται δεν είναι υψηλή: Δεν τηρούνται τα ελάχιστα χρονικά όρια που τίθενται στον νόμο 4048/2012. Έχουν υπάρξει δε, και περιπτώσεις όπου σχέδια νόμου αναρτήθηκαν προς διαβούλευση για λίγες μόνο (νυχτερινές) ώρες. Πολλώ δε μάλλον δεν ενημερώνονται οι συμμετέχοντες της διαβούλευσης για την τελική μορφή του σχεδίου νόμου κατόπιν και των σχολίων που υπέβαλλαν, όπως προβλέπει ο νόμος 4048.

Το Ποτάμι πιστεύει βαθύτατα στην εμπάθυνση της δημοκρατικής διαδικασίας και στην ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών μέσα από την δυνατότητα άμεσης συμμετοχή του πολίτη στη διαδικασία. Στην διαδικασία διαβούλευσης θα πρέπει να συμμετέχει όχι μόνο ο πολίτης, ως ιδιώτης, αλλά επίσης η επιχείρηση, η κοινότητα, οι σύλλογοι, οι ενώσεις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και όλοι οι φορείς που δραστηριοποιούνται στην χώρα.

Το Ποτάμι, στις θέσεις που έχει δημοσιεύσει για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, τονίζει την ανάγκη εφαρμογής του νόμου 4048/2012 και στη διαδικασία των δημόσιων διαβουλεύσεων.

Συγκεκριμένα απαιτείται:

- Περαιτέρω θωράκιση του χαρακτηρισμού “ειδικής περίπτωσης”, και άρα η ελαχιστοποίηση (αν όχι εκμηδενισμός) της χρήσης αυτής της εξαίρεσης για διαβουλεύσεις μηδενικής διάρκειας.
- Ανάλυση καλών πρακτικών και εισαγωγή μεθοδολογίας διαβούλευσης που θα ισχύει οριζόντια για όλους δημόσιους φορείς. Προτυποποίηση εκθέσεων διαβούλευσης κι ετήσια αποτίμηση διαβουλεύσεων.
- Διασύνδεση ανάμεσα στην πραγματοποιηθείσα διαβούλευση και στο τελικό νομοσχέδιο.
- Υιοθέτηση μηχανισμών για την προσέγγιση και κινητοποίηση των πολιτών, δομημένη επικοινωνία με όλες τις ομάδες ενδιαφέροντος.
- Σταδιακή ένταξη των διαβουλεύσεων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (δήμοι) σε ζητήματα που άπτονται της καθημερινότητας του πολίτη.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον αριθμό και τον τρόπο πρόσληψης των μετακλητών υπαλλήλων που υπηρετούν σε γραφεία μελών της κυβέρνησης, το Ποτάμι προτείνει την κατάργηση του νόμου Τσοχατζόπουλου με τον οποίο τα πολιτικά γραφεία έγιναν δημόσιες υπηρεσίες. Κατέθεσε, μάλιστα, και αντίστοιχη τροπολογία στο νομοσχέδιο για την δημιουργία μητρώου στελεχών για την δημόσια διοίκηση, η οποία δεν έγινε δεκτή από την κυβέρνηση. Με την προταθείσα τροπολογία τα πολιτικά γραφεία των μελών της κυβέρνησης και των υφυπουργών θα έπαυαν να είναι δημόσιες υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, οι ειδικοί σύμβουλοι και οι επιστημονικοί συνεργάτες που υπηρετούν στα πολιτικά γραφεία μελών της Κυβέρνησης και υφυπουργών θα έπαυαν να είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

Το Ποτάμι θεωρεί ότι αυτό είναι ένα πρώτο, αναγκαίο βήμα, για να αποκοπεί ο ομφάλιος λώρος που συνδέει τα κόμματα με τη Διοίκηση. Αποτελεί κοινό μυστικό ότι τα πολιτικά γραφεία των υπουργών λειτουργούν κατ' ουσίαν ως παραδιοικητικά κέντρα, έξω από τις δομές των υπουργείων. Οι σύμβουλοι και οι συνεργάτες των μελών της κυβέρνησης, των υφυπουργών και των γενικών γραμματέων προσλαμβάνονται χωρίς διαδικασία και δίχως κανένα εχέγγυο βασικών γνώσεων διοίκησης. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός στρώματος παραδιοίκησης εντός της διοικητικής ιεραρχίας το οποίο στερείται νομιμοποίησης αλλά και βασικών διοικητικών γνώσεων. Η παρουσία τους, όχι μόνο αναπαράγει το πελατειακό σύστημα, αλλά δημιουργεί και μια αίσθηση κυνισμού και παραίτησης στους άξιους δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι πρέπει να υπερπηδήσουν τον αναβαθμό των πολιτικών συμβούλων για να επικοινωνήσουν τις προτάσεις τους με την πολιτική ιεραρχία του φορέα τους.

Η απαιτούμενη για τους υπουργούς, υφυπουργούς και γενικούς γραμματείς επιστημονική υποστήριξη από πρόσωπα της απόλυτης εμπιστοσύνης τους, η οποία προβάλλεται συχνά ως λόγος διατήρησης των διατάξεων των άρθρων 55 και 56 του Π.Δ. 63/2005, μπορεί να διασφαλισθεί από την εφαρμογή και για τους υπουργούς των ίδιων ακριβώς διατάξεων που ισχύουν για τους βουλευτές, δηλαδή τη δυνατότητα πρόσληψης δύο επιστημονικών συνεργατών. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν πρέπει να επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό των

διοικητικών δομών των οποίων προΐστανται και να δημιουργούν μια πολιτική δομή εντός της εκτελεστικής εξουσίας.

Θέμα 3 - Εφαρμογή του νόμου για τα ανοιχτά δεδομένα

Το Ποτάμι στηρίζει την προώθηση των ανοικτών δεδομένων παντού. Το «παντού» αναφέρεται στο σύνολο των φορέων που απαρτίζουν το κράτος, αλλά πιθανώς και ευρύτερα σε οργανισμούς, τράπεζες, μεγάλες επιχειρήσεις κλπ. Τα δεδομένα που μπορούμε άμεσα να δημοσιοποιούμε έχουν σχέση με βάσεις δεδομένων που τηρεί το Δημόσιο, στατιστικής φύσης στοιχεία που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότερη παραγωγική λειτουργία της οικονομίας, αλλά και στοιχεία σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του Δημοσίου.

Η επικαιροποίηση και διασύνδεση των δεδομένων που αναρτώνται στην ιστοσελίδα <http://data.gov.gr/> αποτελεί προτεραιότητα, έτσι ώστε να είναι εφικτή η χρήση της πληροφορίας που παρέχεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Το Ποτάμι πιστεύει πως δεν υπάρχει αποτελεσματικότερη μορφή ελέγχου από τη διαφάνεια, γιατί οδηγεί αναπόφευκτα στον αυτοπεριορισμό. Προφανώς και δεν υποκαθιστά τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, αλλά δημιουργεί αναχώματα στις προσπάθειες διαφθοράς.

Ερώτηση 4 - Ενίσχυση της Διαύγειας

Το Ποτάμι πιστεύει στην περαιτέρω θεσμική θωράκιση της Διαύγειας, αλλά όχι στην άλογη επέκταση του πεδίου εφαρμογής της εκτός δημόσιας διοίκησης, γιατί κάτι τέτοιο θα δυσχέρανε εν τέλει τη λογοδοσία του δημοσίου. Η απλούστευση του νομοθετικού πλαισίου αποτελεί διαρκή στόχο, για όλες τις εφαρμογές, συμπεριλαμβανομένου και του νομοθετικού πλαισίου της Διαύγειας. Είναι σημαντική η διαρκής επαγρύπνηση του Ποταμιού για πιθανές μελλοντικές διατάξεις που θα εισάγουν εξαιρέσεις στο υφιστάμενο πλαίσιο. **Το Ποτάμι είναι το μόνο κόμμα που ζήτησε ονομαστική ψηφοφορία στις 5 Μαΐου 2015, όταν με υπουργική τροπολογία έγινε η πρώτη προσπάθεια της κυβέρνησης Σύριζα - Ανέλ να περιοριστεί η Διαύγεια.** Έκτοτε έχει σθεναρά αντιταχθεί σε κάθε προσπάθεια να ανοιχθούν δίοδοι διαφυγής από την υποχρέωση ανάρτησης των πράξεων της διοίκησης στην Διαύγεια.

ΜΚΟ: Σήμερα η υποχρέωση ανάρτησης συμπεριλαμβάνει και όσους μη κερδοσκοπικούς φορείς λαμβάνουν σύνολο επιχορηγήσεων από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ συνολικά ετησίως. Στην παρούσα στιγμή, δεν προτείνεται η μείωση του ορίου των 3.000 ευρώ ετησίως, λόγω του διοικητικού φόρτου που θα δημιουργούσε και ο οποίος θα ήταν δυσανάλογα μεγάλος με το οποιοδήποτε προσδοκώμενο όφελος.

Ιδιωτικός Τομέας: Δεν υποστηρίζεται “η επέκταση των υποχρεώσεων της Διαύγειας και σε κάθε ιδιώτη που παρέχει δημόσια υπηρεσία και τους ιδιώτες που συμβάλλονται με το δημόσιο ως εργολάβοι ή υπερεργολάβοι”, καθώς αυτό θα αποτελούσε ίσως μία μη αναγκαία υπερ-γενίκευση που θα δυσκόλευε τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Επίσης, το διοικητικό βάρος που θα

προκαλούσε μια τέτοια επέκταση θα δημιουργούσε ένα συγκριτικό μειονέκτημα των ελληνικών εταιρειών που συναλλάσσονται με το δημόσιο έναντι των ευρωπαϊκών και διεθνών ανταγωνιστών τους, οι οποίοι δεν θα δεσμεύονταν με αυτή την υποχρέωση.

Αντ' αυτού προτείνεται η υιοθέτηση του [Μητρώου Διαφάνειας](#), σύμφωνα με την λειτουργία του στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το Μητρώο αυτό είναι κατάλογος οργανώσεων οι οποίες δεσμεύονται από έναν κοινό κώδικα δεοντολογίας. Οι πληροφορίες αναφέρονται ειδικότερα στο είδος των δραστηριοτήτων τους, στα επιδιωκόμενα συμφέροντα και στους πόρους που δαπανούν για τις δραστηριότητές τους. Στο Μητρώο περιλαμβάνονται, επίσης, ένας κώδικας δεοντολογίας και ένας μηχανισμός καταγγελιών, σε περίπτωση που υπάρχουν υποψίες μη συμμόρφωσης προς τον κώδικα δεοντολογίας. Σημειώνεται δε, ότι ήδη υφίσταται Μητρώο Επιχορηγούμενων Φορέων του “Προγράμματος Διαύγεια” και Εφαρμογή Ανάρτησης Δαπανών Επιχορηγούμενων Φορέων, τα οποία θα αποτελέσουν τη βάση για το εν λόγω Μητρώο Διαφάνειας.

Θέμα 5: Ενίσχυση της Κοινοβουλευτικής Διαφάνειας

Το Ελληνικό Κοινοβούλιο έχει δεσμευτεί στο OGP για υλοποίηση φιλόδοξων δράσεων ανοιχτής διακυβέρνησης. Κύριο στόχο αποτελεί η παρακολούθηση των αναθεωρήσεων στα σχέδια νόμου. Κάτι τέτοιο θα ενθαρρύνει την δημόσια συμμετοχή σε όλα τα στάδια ωρίμανσης του κειμένου, ενώ παράλληλα θα διευκολύνει την παρακολούθηση από όλους τους συμμετέχοντες (και τους ίδιους τους βουλευτές), θα αυξήσει την πρόσβαση σε πληροφορία και διαφάνεια στην νομοθετική δραστηριότητα. Έχει γίνει μια πιλοτική υλοποίηση, που δημοσίευε το σχέδιο της νομοθεσίας σε ηλεκτρονική μορφή (μηχανοργανώσιμη). Ο ιστότοπος του Ελληνικού Κοινοβουλίου υποστηρίζει διαβουλεύσεις, αλλά δεν έχει χρησιμοποιηθεί Τα πρακτικά της Ολομέλειας υπάρχουν διαθέσιμα σε video και απομαγνητοφωνημένα σε ηλεκτρονική αλλά όχι ανοιχτή μορφή (είναι .docx).

Προτείνεται:

- η πλήρης εφαρμογή του συστήματος που υλοποιήθηκε πιλοτικά
- η υιοθέτηση διεθνούς ανοικτού προτύπου
- ενθάρρυνση της συμμετοχής στις διαβουλεύσεις
- ενημέρωση της κοινωνίας των πολιτών για τις διαθέσιμες λειτουργίες

Θέμα 6: Ανοιχτό λογισμικό, ανοιχτές τεχνολογίες παντού

Το Ποτάμι πιστεύει στο ανοιχτό λογισμικό, κι ακόμα περισσότερο στα ανοιχτά πρότυπα. Φυσικά στο κάθε έργο, δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, θα πρέπει να επιλέγεται η καταλληλότερη λύση, και οι ανοιχτές τεχνολογίες δεν είναι απαραίτητα η βέλτιστη απάντηση. Η επιλογή θα πρέπει να γίνεται ανά περίπτωση, λαμβάνοντας όμως υπόψη τα ομολογουμένως σημαντικά πλεονεκτήματα της ανοιχτής τεχνολογίας.

Προτείνεται:

- Πρόβλεψη για νέα έργα. Η χρήση ανοικτών προτύπων θα πρέπει να είναι προϋπόθεση για οποιοδήποτε (νέο) έργο πληροφορικής. Ουσιαστική εφαρμογή, όχι γράμμα του νόμου.
- Ενεργοποίηση του εθνικού πλαισίου διαλειτουργικότητας.
- Εφαρμογή των προϋποθέσεων συγχρηματοδότησης έργων. Ο νόμος του (νέου) ΕΣΠΑ προβλέπει την χρήση ανοικτών προτύπων στα έργα πληροφορικής – η αυστηρή εφαρμογή του, μπορεί να αποτελέσει έναν σημαντικό μοχλό πίεσης για όλη την αγορά.
- Web services wrappers. Ακόμα και τα υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα, που δεν είχαν πρόβλεψη για διαλειτουργικότητα βάσει ανοικτών προτύπων, μπορούν να εμπλουτιστούν με wrappers λογισμικού, που θα χρησιμοποιούν το υφιστάμενο services, για να προσφέρουν web services σε ανοιχτά πρότυπα με την ίδια λειτουργικότητα.

Σημειώνεται ότι το Ποτάμι δεν προτείνει την ανα-κατασκευή όλων των υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων. Προτείνει όμως εφαρμογή στα νέα έργα και πρόβλεψη για τα υφιστάμενα.

Θα πρέπει επίσης να τονισθεί ότι το Ποτάμι στο πρόσφατο συνέδριό του τον Φεβρουάριο 2016, έκανε ηλεκτρονικές ψηφοφορίες για όλα τα όργανά του. Οι ψηφοφορίες έγιναν με χρήση ειδικά διαμορφωμένου λογισμικού που αναπτύχθηκε σε ανοιχτό κώδικα, όπως άλλωστε και η σχετική εφαρμογή για τα κινητά των συνέδρων.

Ειδικά όσον αφορά στα Ανοιχτά Δεδομένα: Το Open By Default που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα ήταν μια θαυμάσια πρωτοβουλία. Τώρα απαιτείται η συνέχισή του, με παρακολούθηση της εφαρμογής του και παροχή καθοδήγησης στα πρώτα βήματα.

Θέμα 7: Σύστημα Παρακολούθησης και Ελέγχου Κυβερνητικού έργου

Πάγια θέση του Ποταμιού αποτελεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση επιχειρησιακών σχεδίων (προϋπολογισμός προγραμμάτων).

Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού του σχεδιασμού είναι:

1. Η επικέντρωσή του στη στρατηγική και την οργάνωση της επιχειρησιακής λειτουργίας (αντί των μεμονωμένων δράσεων που αποτυπώνονται στους κωδικούς).
2. Ο πολυετής προγραμματισμός/εκτίμηση των δαπανών των Υπουργείων, η τεκμηρίωση και η σύνδεσή τους με το μακροπρόθεσμο οικονομικό και δημοσιονομικό πλαίσιο καθώς και με τους στόχους της κυβερνητικής πολιτικής.
3. Η ενίσχυση της αυτονομίας και της λογοδοσίας των Υπουργείων και όλων όσων διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα.

Ο προϋπολογισμός προγραμμάτων συγκαταλέγεται, όμως, μεταξύ εκείνων των μεταρρυθμίσεων που θεωρούνται ότι είναι αδύνατο να γίνουν στην Ελλάδα. Για περισσότερο από μια δεκαετία γίνεται συζήτηση, ανακοινώνονται προθέσεις αλλά δεν λαμβάνονται αποφάσεις για την υιοθέτηση και την εφαρμογή του. Φαίνεται ότι διαχρονικά, κάτι εμποδίζει την μεταρρύθμιση αυτή. Θα πρέπει, δε, αυτό που την εμποδίζει να είναι αρκετά ισχυρό ώστε να μην τελεσφορούν προσπάθειες οι οποίες φθάνουν να υιοθετούνται στο ανώτατο πολιτικό/κυβερνητικό επίπεδο.

Σήμερα ξέρουμε όχι μόνο το όνομα του εμποδίου αλλά και αρκετά χαρακτηριστικά του. Ξέρουμε ότι το πελατειακό κράτος που συστηματικά οικοδομήθηκε και στηρίχθηκε από τις πολιτικές δυνάμεις που κυβέρνησαν/κυβερνούν τη χώρα αντιστέκεται απέναντι σε τρία προγράμματα σκληρής λιτότητας, και οι ταγοί του προτιμούν την εξουδετέρωση της αναπτυξιακής προοπτικής υπέρ της διατήρησής του.

Ο προϋπολογισμός προγραμμάτων δεν μπορεί να εγκατασταθεί και να είναι αποδοτικός με μια κυβέρνηση, η οποία όχι μόνον δεν έχει πρόγραμμα εξορθολογισμού των κρατικών δαπανών αλλά εξακολουθεί να αντιλαμβάνεται το δημόσιο χρήμα ως μέσον ικανοποίησης των συμφερόντων ημετέρων και φίλα προσκείμενων διαφερόντων. Σε διαφορετική περίπτωση, δεν θα έψαχνε τρόπους πως να γεμίσει το πεδίο «έσοδα» που πρέπει να ισοσκελίζει το πεδίο «έξοδα», αλλά θα αξιολογούσε το εάν αξίζει/πρέπει να μετέλθει παντοίων τρόπων συλλογής εσόδων (value-for-money) προκειμένου να ισοσκελίζει τα έξοδα που καλύπτει σήμερα. Θα έπρεπε, δηλαδή, να κάνει αυτό που διαφωνεί, αυτό που αντιβαίνει στον ισοπεδωτισμό του λαϊκισμού: Να αξιολογήσει δαπάνες.

Το Ποτάμι ήταν το μόνο κόμμα στη Βουλή που δεν περιορίσθηκε, κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού, στις προσθαφαιρέσεις των διαθέσιμων ψιχίων για την ανάπτυξη ή τη σωτηρία του κοινωνικού κράτους. Έθεσε, ευθέως, την αναγκαιότητα αλλαγής μοντέλου προϋπολογισμού. Μιλήσαμε για τον προϋπολογισμό προγραμμάτων ως μέσον για την έξοδο από την κρίση και το αδιέξοδο.

Το Ποτάμι φυσικά συμφωνεί στην αξιοποίηση της υπάρχουσας εμπειρίας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο με στόχο τη λειτουργία συστήματος παρακολούθησης, διαφάνειας και συντονισμού του κυβερνητικού έργου.

Προτείνει:

- Αξιοποίηση της εμπειρίας από τα υφιστάμενα συστήματα παρακολούθησης έργων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης (π.χ. ΔΗΛΟΣ), και προγραμμάτων έργων (π.χ. ΟΠΣ ΕΣΠΑ).
- Αξιοποίηση της τεχνογνωσίας από την Ομάδα Σοσιαλδημοκρατών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί του θέματος (την οποία Το Ποτάμι έχει ήδη ζητήσει).

Οι διαδικασίες και ο τρόπος ενημέρωσης του συστήματος θα διευκρινιστεί - στην περίπτωση που τα στοιχεία υπάρχουν ήδη σε συστήματα του δημοσίου, δεν χρειάζεται να επανακαταχωρούνται. Τα ανοιχτά δεδομένα που θα παρέχει θα πρέπει να είναι σε εύληπτο τρόπο και να συνδέονται με τα δεδομένα που παρέχονται από αντίστοιχα συστήματα (για παράδειγμα από τα συστήματα ΑΤΛΑΣ, Προμηθέας και Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ., Διαύγεια).

Θέμα 8: Διδασκαλία ανοιχτών τεχνολογιών

Το Ποτάμι θεωρεί πως η ενημέρωση και η επιμόρφωση σε θέματα ανοιχτής διακυβέρνησης αφορούν σε όλη την κοινότητα, εντός κι εκτός εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Στόχος είναι να διαμορφωθεί η απαραίτητη κουλτούρα που θα επιτρέψει στον πολίτη να απαιτήσει από την πολιτεία ανοιχτότητα, λογοδοσία και συμμετοχικότητα.

Ειδικά για την έρευνα και την εκπαίδευση, Το Ποτάμι πιστεύει ότι πρέπει να συνδέονται με την παραγωγική διαδικασία, ως εκ τούτου βλέπει την ανάγκη τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν εκπαίδευση σε θέματα ανοικτού λογισμικού να εντάξουν τους συμμετέχοντες και σε πραγματικά έργα ανοικτού λογισμικού ή πρωτοβουλίες ανοικτού υλικού. Για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα υφιστάμενα μαθήματα θα ενισχυθούν με κατάλληλα σχετικά προγράμματα, ώστε ο μαθητής να γνωρίζει όλες τις διαθέσιμες επιλογές που έχει.

Επίλογος

Η προαγωγή της ανοιχτής διακυβέρνησης αποτελεί πάγια θέση στο Ποτάμι. Ως εκ τούτου περιλαμβάνεται στις αναλυτικές θέσεις του Ποταμιού για την Δημόσια Διοίκηση και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.

Το Ποτάμι πιστεύει ότι η ανοικτή διακυβέρνηση δεν είναι σημαία ευκαιρίας και δεν μπορεί να συνδέεται μόνο με χρηματοδοτήσεις ή να θεωρούνται ευκαιρία για επιδοτήσεις. Πρέπει να είναι πάγια δράση του Ελληνικού δημοσίου και να έχει θέση στον προϋπολογισμό. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να αξιοποιηθούν οι χρηματοδοτικές ευκαιρίες προκειμένου να δημιουργηθούν και επεκταθούν υποδομές που βοηθούν στο άνοιγμα των δεδομένων, στην ενίσχυση του ανοικτού λογισμικού και στην ολοκλήρωση και επέκταση αναπτυξιακών δράσεων που σχετίζονται με την ανοικτότητα. Οι δράσεις ανοικτότητας πρέπει και αποτελούν στοιχείο όλων των συγχρηματοδοτούμενων έργων εφόσον ενισχύουν και υπηρετούν τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη. Στόχος είναι να αξιοποιήσουμε την ευκαιρία για οικονομική ανάπτυξη που παρέχουν τα ανοιχτά δεδομένα, και να βοηθήσουμε τις ελληνικές εταιρείες που παράγουν ανοικτό λογισμικό (ή σχετικές υπηρεσίες).

Υπάρχουν πολλά θέματα ανοιχτής διακυβέρνησης που δεν έχουμε θίξει στην παρούσα συζήτηση, αλλά αποτελούν εξίσου σημαντικούς παράγοντες στην επιτυχία του εγχειρήματος με αυτούς που συζητήσαμε. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- PSI (Public Sector Information) κι επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων του δημοσίου τομέα
- Εκπαίδευση των πολιτών και των πολιτικών στις ψηφιακές δυνατότητες της νέας εποχής και τις ευκαιρίες που παρέχονται από DSI (Digital Single Union).

- Διαβούλευση, διαβούλευση και διαβούλευση. Ο βέλτιστος σχεδιασμός θα έρθει από την συνέργεια δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, Κοινωνίας των Πολιτών, ενδιαφερομένων και φορέων. Προτείνουμε το μεθοδολογικό αυτό εργαλείο και για το θέμα της ίδιας την Ανοικτής Διακυβέρνησης.